

که ژاوه یه ک بۆ ئەم کۆچە له تریفه و گیا ساز ده که یه
له نیشو شه و دا
گۆرئیکی قوولی به کۆمه ل هه لده که نین،
که چی ده بی به ده لاقه و
به سه ر ده سرئێژدا ده روائی
با لاوکی بکه یه به که پری ئەم ژانه ...
یان سه روودی
به جۆلانه ی ئەم گیاندا نه!

سه رگه ده رفه تیکه بۆ پیناسه ی به رده وامی ژیان و ههستی

هه رچی ده که یه کاره ساته کانمان رواله تی راسته قینه ی خۆیان ده رناخه ن. ئەو
رواله ته ی که ره نگه دلخۆش بیه که ده توانین خویندنه وه یه کی عه قلانیان لئ
بکه یه و ئەم خویندنه وه بکه یه به کۆتایی هه موو کاره ساتیک. به لام که عه قل
توانای برکردنی له کۆلانه سارد و تاریکه کانی مه رگدا نامیئ و بۆ ناسینی ره نج و
ئازاری هه زاران هه زار روائینی جیاواز بۆ ژیان و ههستی ده که ویته هه ناسه برکئ،
دیسان شیعر بالآ ده کا و وه ک هه میشه دیت به پیرمانه وه.
ره نگه ته نیا ئەگه ره به ربلاوه کانی ده روونی شیعر بتوانیت به شیک له ره نج
بی سه روشوین و بی ئە ژماره کانی مروقی کوردمان بۆ بگپریته وه. ئەو مروقه ی که
هه زاران جار کورژراوه و سووتاوه و زینده به چال کراوه و دیسانه وهش هه ر
ژیاوه.

میژووی هه ر گه ل و نه ته وه یه ک چه ند خالی به رجه سته و سه رنج راکیشی له
خۆیدا هه لگرتووه. ئەو خالانه ی که بۆ گۆرپینی روائینی ئەو گه له سه باره ت به
ژیان و ههستی یارمه تیده ر ده بن و له ریژهی نیوان خۆیان و مروقه کانی
خاوه نیان دیاله کتیک سازه که ن که ریگا و ئەنجامی داها تووی ئەو نه ته وه
دیاری ده کات. ره نگه بتوانین به م، خالانه بلین خالی وه رچه رخان (نقطه عطف). ئەم
خاله میژوویان به بۆ زه یینییه تی مروقی گومانکه ر و خاوه ن پرسیار ده بنه
سه کۆیه ک بۆ بینینی سه ر له نوئی میژووی خود و جیهان. ره نگه ئەم خاله
له میژووی هه ر نه ته وه یه کدا روخساریکی جیاوازی ببیت. سه رکه وتن بیت یان
دابه زین، کاره سات بیت یان به خته وه ری، مه رگ بیت یان ژیان، یان ته نانه ت
هیچیان. گرینگ ئەوه یه ده بیته نیشانه یه ک و به رده وام سه رنجی مروق به ره و
خۆی راده کیشی. ئەو نه ته وانیه ی که نیشانه کانی خاله میژووییه کانی خۆیان به
دروستی پیناسه ده که ن، سه رکه وتوون. وه کوو نه ته وه ی ئالمان که به ناخی شکسته

گه وره كانى شه پى جيهانى دووهه مدا چوووه و هه موو بونىاده كانى خوى گورپى.
يان ژاپون كه مهرگه به كومه له كهى هيروشىما و ناكازاكي به ليبور دووييه و ه
قه بوول كرد و هه موو ژيانى خوى پى ژيره و ژورر كرد، يان

ليروهه پرسىاريك قوت ده بيتته وه. پرسىاريك كه به رده وام لى هه له اتووين و
هه موو ساليك له ناوه ها رۆژگه ليكدا و له ناوه ها كور و كوربوونه وه يه كدا
ديسانه وه ده يكه ين به ژيره وه. پرسىاريك كه رووبه پرووى هه ست و زه ينييه ت و
روانىنى هه موومان ده بيتته وه. پرسىاريك كه قه ت يه خه مان به رنادات مه گه ر ئه و
كاتهى وه لاميكى راسته قينه ي پى بدرتته وه. پرسىاريك كه شاپرسىاره. ئه مه يه ئه و
شاپرسىاره: چون ده بى نه ته وه يه ك له دواى دوو كاره ساتى گه وره ي وه ك ئه نفال
و هه له بجه، زه ينييه ت و روانين و ته عبيرى له هه ستى نه گوردرابيت و شووعوور و
پيناسه و راقه و شيعرى پيش و پاش كاره ساتى وه ك يه ك بيت؟ رهنگه بلين وه ك
يه ك نييه. به لام ديسانه وه پرسىاريكى ديكه ديتته گورپى، ئه ويش ئه مه يه كه، ئه ي بى
واقيعه كانى ژيانمان رۆژ به رۆژ ئالوزتر و ناله بارتر ده بن؟ كوا ئه و گورانكارىيه
عه ينى و به رچاوانه ي كه به ره هه مى گورپانى بير و ئه نديشه ي دواى كاره ساتى
ئيمه ن؟

هه له بجه و ئه نفال دوو مهرگى گه وره بوون كه بى ئه وه ي بمانه وى له ژيانى
ئه م نه ته وه برينداره يان موتوربه كرد، به لام به داخه وه به ره هه م و ميوه ي ئه م داره
زه رده له گه راوه هه ر به ره هه مى پيش موتوربه كردنى ئه م دوو مهرگه گه وره يه.
ئسته ش سياسه تمان ده يان به ره كى، فه ره نه گمان ئالوز، كومه لگامان تاريك و له
هه موو گرینگ تر ژيانمان هه ر بى سه ر و شوين و بى نه نجامه. ميژوويه ك كه
ئاگادارى هه موو لايه نه ناخوشه كانى، هه موو لايه نه ناحه زه كانى و هه موو لايه نه
هه ره س هينراوه كانى نه بيت، ئاماده ده بيت بى ده ستيوه ردانى هه موو درنده يه ك.
ئه م درنده يه سه دام بيت يان كه سى ديكه گرینگ نييه. گرینگ ئه وه يه كه ئه م
ميژووه بى خاوه نه و ئيدى هه موو كه سيك خوى به خاوه نى ده زانى و هه ول ئه دات
بيكات به هى خوى. ناويكى ديكه لى ده نييت و به مولكى خوى ده زانى، پيى ده لى
توركى كيوى، براده رى عه ره ب، ئيرانى ره سه ن و ده يان شتى تر. ميژوويه ك كه
ئه وه نده پيناسه نه كراوه و نه ناسراوه، به هيورى خوى ئه دات به ده ستى هه موو
كه سيكه وه و رواله تى ئه و ده گرى. ئيدى وه رگرته وه و ناسينه وه ي ئه م ميژووه
رۆژ به رۆژ ئه سته م تر ده بيت. به رويشتنى سه دام ته نيا رواله تى واقيعى ئيمه
ده گوردرت. زله يزيك ديت و له به ر به رژه وه ندييه كانى خوى توزيك روخسارى
ئه م واقيعه ناحه زه بؤئيمه ش جوان ده كات، به لام مردووه كانى ئه نفال و حه له بجه
له دووتويى كفه نه خولينه كانياندا هه ر چاوه رپى گورپنى بونىادى هه موو شتىكى
زيندووه كانى خويان ده كه ن.

چون به م کوژرانه رازی بووین؟
له دواى خومان
شوینه واریکمان جینه هیشت له سهر کیلگه ی ئەم بارانه
شه تلئ گورانیمان نه چاند
که پریکمان نه کرد به نسیتی ئەم سووتانه
ته لبه ندئ به پاسه وان و
هاوده می ئەم گورستانه

ئیمه هه موومان سه بارهت به م مهرگانه بهرپرسین. بمانه وئ یان نا، مهرگی
قوربانیه کانی حه له بچه و ئە نفال هه وئینی ژیانی هه تا هه تاییمان هه و رهنج و دهرده
بی دهنگه کانیاں تاپۆی هه ناسه کانمانه .

ببورن ئە گهر به ره شبینییه وه سهیری دیارده کان ده که م، چونکوو گه ش بینی
هیچی به به ره ی من نه دا. بیره وه رییه کانی به ره ی ئیمه جهنگ و بی ئەنجامی و
نائومییدی بوو. ئەم به ره یه چونه وه به هه موو تایبه تمه ندیییه میژوو ییه کانی
خۆی و پیناسه ی سهر له نوئ هه موو چه مکه پیکهین ره کانی شوناسی خۆی به
ئهرکی خۆی ده زانی و ده یه وئ هه موو ژیانی خۆی تووشی گوران بکات.
پئوه ندیییه کانی جیهانی ئە مرۆ شپوه یه کی دیکه و پرهنسیپکی دیکه له خویندنه وه
و وینا کردنیاں ده ویت. شپوه یه ک که له ویدا هه موو پیداو یستییه رۆحی و زهینی و
میژوو ییه کان له بهر چاو گیرابیت. شپوه یه ک که دوور له هه ر چه شنه رق و
بوغزیک له ژیاں، بیر له بوونیکه هه تا هه تای بکاته وه که هه موو زه مینه
دهروونی و کومه لایه تییه کانی به ره مهین ره ی توند و تیژی و پئ شیل کردنی
مافه کانی مرۆقی له خۆیدا مراند بیت. به ره ی ئیمه ئیدی نابیت بیر له مهرگ
بکاته وه، به لکو ده بیت هه موو سهر چاوه کانی ژیاں بۆ خۆی و بۆ داهاتووی
نه ته وه که ی پیناسه بکاته وه. مهرگه توقین ره کانی هه له بجه و ئە نفال ئە وه مان
بیر ده خه نه وه که ته نیا ژیاں دۆستی و رق له مهرگه که ده یباته وه.

نامانه وئ مهرگی له ناکاوی خومان
بکه ین به پئوه ری ویزدان
به پئوه ری دادپهروه ری و
ره وشت و
نیونه ته وه بی و
برایه تی و
به پئوه ری مافی گه لان.

ده بی هه ول بدهین مهرگدۆستی له داوینی فهرهنگ و ژیاںی خومان بسپرینه وه.
ده بی به هه مووانی بسه لمینین که ئیمه ته نیا بیر له ژیاں ده که ینه وه و ژیاںی هیچ
گه ل و نه ته وه یه ک به نار هه و نازانین. هه له بجه و ئە نفال دوو کاره ساتی گه وره
بوون که ده بی فهرهنگی ژیاںیاں لی به ره مهینین، فهرهنگی مانه وه و
بیر کردنه وه بۆ داهاتوومان.

له کویړا تېهه لچینه وه؟
 چه ند داستانی جوانه مه رگی و
 چه ند لاوکی سوورمان چری
 سنووریکمان
 له نیوان مه ترسی و خه ونا نه سړیه وه
 چه ند هه رهس و دسرپژ و لووتکه مان بړی
 جیاوازیمان له نیوان تۆر و ماسیدا
 له نیوان پت و گهرندا
 نه دۆزیه وه!

«ته گهر ژیان له ناخی مندا جوان نه بیټ، ته گهر ناخی من له دواى خورئاو ابوون
 و کوژانه وهی کاره با و چراکان خاوه نی روشنایی خوئی نه بیټ، ئیدی من بپروا به و
 چه ند ساعات رووناکیه ناکه م که ته خلاقى باو پیم دهبه خشیت تاکوو چاوبه ستم
 بکات له ئاست ته م کومه لگا تاریکراوه دا. نووری گلۆپه کانی ته و ته خلاقه نه ک
 هه ر چاوبه ستمان ده کات، به لکو به چاوی ساخیشه وه نابینامان ده کات».*
 ده بی دنیا و خومان له روانگه یه کی تازه تره وه سه یر بکه ین و پیناسه بکه ین
 چون نه ته وهی ئیمه ناتوانیت ئیدی ته حه مولی کاره سات بکات. سه دام بچوو کتر
 له وه بوو که بمینیتته وه، ده با ئیمه ش هه موو تایبه تمه ندییه کانی رق و بوغز له
 ژیان و له خومان بسپینه وه و ژیانیکى نوئ تر ده سپیکه ین.

با هه له بجه
 دوا سه مفونیاى ته م شه وه بیټ ...
 با هه له بجه
 په یامی سووری نه وه بیټ
 با دوا کارنه فالی خوین و
 برینی ته به دی رۆحی نه ته وه بیټ
 با هه له بجه
 تاهه تایه هه له بجه بی و
 هه له بجه بی و
 هه له بجه بی.**

* «نه ته وه و حه کایه ت»، ریپوار سیوه یلی، لاپه ره ی ۱۹۶.
 ** شیعره کان له دووقه سیده ی «لاوکی هه له بجه» و «وهرزی سه هۆل به ندان» ی رفیق سابیر وهرگیراوان.